
JUDAICA-BULLETIN

Mededelingenblad van de Stichting Judaica Zwolle
Postbus 194, 8000 AD Zwolle
Postgiro 259272

Jaargang 1, Nummer 4

Niesan 5748 - April 1988

VIDEO-KOLLEKTIE JODENDOM EN ISRAEL

Enige jaren geleden is in Zwolle de Stichting Voortbestaan Synagoge Zwolle opgericht om gelden bijeen te brengen voor de restauratie van de zwolse synagoge in de Schoutenstraat. De bedoeling is dat de synagoge te zijner tijd zowel de kleine joodse gemeenschap van Zwolle zal herbergen, als een cultureel-educatieve functie zal vervullen ten behoeve van de hele bevolking van de stad en haar omgeving. Inmiddels is de restauratie in een gevorderd stadium gekomen en delen van het gebouw kunnen reeds ten behoeve van hun nieuwe bestemming worden gebruikt.

Een van de wensen die er in de Stichting Voortbestaan leefden, was dat er in de synagoge in de toekomst naast algemene cultureel-educatieve activiteiten ook voorlichting en educatie op het gebied van het Jodendom zouden plaats vinden. Ten behoeve hiervan werd in het voorjaar van 1986 besloten een kollektie video-banden aan te leggen met programma's over Jodendom en Israël. De bedoeling was audio-visuele ondersteuning te kunnen geven aan activiteiten in de synagoge op het gebied van de joodse godsdienst, geschiedenis en cultuur. Verleden jaar werd de Stichting Judaica Zwolle opgericht om voorlichting en cursuswerk op het gebied van het Jodendom ter hand te kunnen nemen. Deze Stichting Judaica, die in het seizoen 1987-1988 o.a. twee cursussen Vrij Leerhuis en een cursus Bijbels-Hebreeuws organiseert in de synagoge, beheert nu ook de aangelegde video-kollektie.

Inmiddels is de kollektie video-banden uitgegroeid tot een aanzienlijke omvang, waardoor zij niet alleen voor het werk in de synagoge, maar ook voor onderwijs en catechese en zelfs voor individueel gebruik interessant is geworden. Vele televisieprogramma's over joodse onderwerpen, die sinds maart 1986 zijn uitgezonden door de nederlandse en duitse zenders, maken deel uit van de kollektie. De kollektie bestaat momenteel uit ruim veertig banden van elk drie uur en omvat meer dan 120 programma's van allerlei aard. De voornaamste rubrieken zijn:

- joodse godsdienst met o.a. programma's over synagogale liturgie, de joodse keuken en joodse rouwgebruiken;
- joodse geschiedenis, zowel algemeen als van verschillende landen, met o.a. de negendelige serie 'De Joden en onze Beschaving' van Abba Eban;
- joodse kunstenaars met o.a. programma's over Marc Chagall, Charlotte Salomon en Art Spiegelman;
- verhouding Jodendom-Christendom;
- Tweede Wereldoorlog, Jodenvervolgning, concentratiekampen, oorlogsmisdaden;
- Israël met o.a. programma's over Jeruzalem, landbouw-technieken, kibboetsen, enz.

- biografische portretten met o.a. interviews met Elie Wiesel, Emmanuel Levinas en Harold Kushner.

Daarnaast omvat de kollektie ook verschillende:

- speelfilms, zoals 'The Chosen' naar de gelijknamige roman van Chaim Potok, 'Wallenberg', 'Charlotte', 'De IJssalon', 'De jacht op Eichmann', 'Rabbi Abraham in het Wilde Westen', 'Exodus' en enige moderne israëlische speelfilms, waaronder de film 'Brood'.

Een uitgebreide katalogus van de kollektie is in te zien in de Centrale Bibliotheek aan de Diezerstraat te Zwolle en in de Mediatheek van de Christelijke Hogeschool Windesheim aan de Campus te Zwolle (op te vragen bij de informatiebalie). Deze katalogus bevat voor de meeste programma's meer informatie dan alleen titel en onderwerp. Men kan een katalogus bestellen door f. 5,- over te maken op giro 259272 van Stichting Judaica Zwolle te Zwolle o.v.v. 'video-katalogus'. Ook kan men telefonisch meer inlichtingen vragen bij Peter van 't Riet, voorzitter van de Stichting Judaica, die tevens de verhuur verzorgt (tel. Chr. Hogeschool Windesheim 038-699426; prive 038-536647). In het Judaica-Bulletin zal bovendien regelmatig mededeling worden gedaan van nieuwe opnamen in de rubriek 'Video-aanwinsten'.

Banden kunnen door scholen, kerkgenootschappen en privé-personen worden gehuurd voor f. 7,50 per week, welk bedrag ten goede komt aan de Stichting Voortbestaan Synagoge Zwolle. Eventuele verzendkosten worden in rekening gebracht.

JUDAICA-AGENDA ZWOLLE

Voorjaar 1988

ma 11/04 Cursus Hebreeuws, 17e les
do 14/04 Jom Hasjoah

do 21/04 Jom Ha'atsmaot (Onafhankelijkheidsdag Israël)

ma 25/04 Cursus Hebreeuws, 18e les
wo 27/04 Genootschap Nederland-Israël afdeling Zwolle: Viering van het veertigjarig bestaan van de Staat Israël met een israëlische kulturele avond in de Twentse Schouwburg te Enschede. Aanvang: 20.00 uur. Toegang: f. 15,-. Gratis vervoer Zwolle-Enschede. Vertrek bus: 18.30 uur voor het station te Zwolle. Opgave: zie pag. 4 van dit bulletin.

wo 04/05 Dodenherdenking
do 05/05 Bevrijdingsdag

ma 09/05 Cursus Hebreeuws, 19e les

zo 22/05 Sjawoe'ot, 1e dag - 1e Pinksterdag
ma 23/05 Sjawoe'ot, 2e dag

ma 30/05 Cursus Hebreeuws, 20e les

VIDEO-AANWINSTEN

Speelfilms:

- 'Exodus' (2 delen). Amerikaanse speelfilm uit 1961 naar de gelijknamige roman van Leon Uris (2 x 100 min; S0006 en R0032; nederlandse ondertitels).
- 'Brüssel Transit'. Belgische film uit 1980 van Samy Szlingerbaum. Met Boris Lehman, Suzy Falk e.a. Het verhaal van een joods gezin dat na de oorlog Polen verlaat op zoek naar een nieuw leven. Ze stranden in 1947 in Brussel en beginnen een eigen bedrijfje. Maar België werd nooit een vaderland voor hen (80 min; S0047; duits).

Israël:

- 'Verzonken heimwee'. Film van Yaël Koren en Constant Vecht over vijf joodse Nederlanders en nederlandse Israëli's en hun motieven om in Nederland te blijven of naar Israël te emigreren (50 min; S0015; nederlands).
- 'Wohin Israel?'. Portretten van en gesprekken met israëlische intellectuelen, artiesten en auteurs over hun positie en over de aktuele situatie in Israël (30 min; S0043; duits).

Tweede Wereldoorlog:

- 'Die Bewältigung: Oradour'. Documentaire over het dorpje Oradour in Frankrijk, waar niemand meer woont. De bewoners zijn op 10 juni 1944 door de SS vermoord o.l.v. SS-Obersturmführer Hein Barth. Dit dorpje is een monument geworden van de Tweede Wereldoorlog (90 min; S0042; duits).
- 'Personenbeschreibung'. Portret van de striptekenaar Art Spiegelman wiens nieuwste werk, de beeldroman 'Maus' onlangs is verschenen. Spiegelman, zoon van uit Polen gevluchte joodse ouders, schetst daarin de poolse Joden als muizen en de Duitsers als katten die op de muizen jagen (45 min; S0044; duits).

Verhouding Jodendom-Christendom:

- 'Vijf voor twaalf'. Forumdiskussie over de verhouding Joden-Christenen met Rabbi H. Rodrigues Pereira en twee rooms-katholieke theologen (30 min; S0045; nederlands).
 - '40 Jahre Staat Israel'. Reportage over de feestelijke opening van de 'Woche der Brüderlichkeit 1988'. Deze 'Woche' is een jaarlijks terugkerend evenement in de Bondsrepubliek Duitsland en staat in het teken van de verzoening van Duitsers en Joden. Tijdens de openingsplechtigheid wordt de jaarlijkse Buber-Rosenzweig-Medaille uitgereikt (100 min; S0045; duits).
 - 'Het dispuut'. In 1263 werd in Barcelona aan het hof van koning Jaime van Aragon een diskussie gehouden tussen rabbijn Mozes ben Nachman (Nachmanides) en de Christen geworden Jood Pablo Christiani. De Brit Hyam Maccoby schreef hierover een drama gebaseerd op verslagen uit die tijd, dat voor televisie werd bewerkt (65 min; R0033; nederlandse ondertitels).
 - 'Grensgesprek'. Diskussie tussen rabbijn L. van de Kamp, Dr. W.H. Zuidema, rabbijn E. van Voolen en Ir. J. de Graaf over de verhouding Jodendom-Christendom (30 min; R0033; nederlands).
-

GENOOTSCHAP NEDERLAND-ISRAËL

Zoals u in de Judaica-agenda van dit bulletin kunt zien worden er in Zwolle regelmatig avonden georganiseerd door de zwolse afdeling van het Genootschap Nederland-Israël. Wat is het Genootschap Nederland-Israël eigenlijk en wat beoogt het?

Het Genootschap Nederland-Israël is een vereniging, waarvan ieder die daarvoor belangstelling heeft, lid kan worden. Deze vereniging werd in het jaar 1952 opgericht te Amsterdam. Het belangrijkste doel van het Genootschap is: "De belangstelling voor de cultuur van de staat Israël te wekken en gaande te houden." Het doet dit bijvoorbeeld door middel van het organiseren van lezingen, voordrachten, filmavonden, concerten, tentoonstellingen, etc.

Het Genootschap heeft afdelingen in vele plaatsen in Nederland. Ook voor Zwolle en omstreken bestaat er een afdeling die bijna honderd leden telt. Elk seizoen worden er vijf avonden georganiseerd over uiteenlopende onderwerpen als politiek, cultuur, literatuur, historie, religie en verder alles wat te maken heeft met Israël en het joodse volk. Israël is immers een veelomvattend begrip. In de eerste plaats omvat het de moderne staat. Maar Israël staat ook voor het joodse volk in z'n totaliteit. Een lid van het Genootschap Nederland-Israël is een vriend van Israël, is een vriend van het joodse volk. Hij of zij voelt zich verbonden met Israël in al z'n facetten.

Ook u kunt lid worden van onze vereniging voor een contributie van f. 30,- per jaar. U kunt echter ook onze avonden bijwonen als belangstellende. De toegang is gratis en de plaats van samenkomst is de synagoge aan de Schoutenstraat. Voor informatie kunt u contact opnemen met de sekretaris de afdeling: Hennie van 't Riet-Kruizinga, Vordensebeek 88, 8033 DG Zwolle, tel. 038-536647.

40 JAAR ISRAËL

Op woensdag 27 april a.s. wordt het veertigjarige bestaan van de staat Israël op feestelijke wijze gevierd met een israëlische kulturele avond in de Twentse Schouwburg te Enschede. Optreden zullen de dansgroep Nitzanien, het orkest Hatizmoret en de zang- en dansgroep Petach Tikwa.

Het genootschap Nederland-Israël, Afdeling Zwolle e.o. en de Joodse Gemeente Zwolle maken het u mogelijk dit feest mee te vieren. Hoe?

Zij hebben 50 plaatsen gereserveerd en bieden u gratis vervoer Zwolle-Enschede en terug per touringcar aan. Alleen de toegangsprijs van f. 15,- betaalt u zelf! De bus vertrekt stipt om 18.30 uur van het station te Zwolle. Deelnemers kunnen zich tot 17 april opgeven.

Informatie en opgave bij:

- Mevr. H. van 't Riet-Kruizinga, tel. 038-536647;

- Mevr. D. Kan-Kok, tel. 038-535023.

TERUGBLIK OP HET SEIZOEN 1987-1988

In dit laatste nummer van de 1e jaargang van het Judaica-Bulletin enige gegevens over de in dit seizoen ontplooidde activiteiten.

Aan de Vrij-Leerhuis-cursussen en de cursus Hebreeuws werd door 48 personen deelgenomen, waaronder sommigen zich hadden ingeschreven voor twee cursussen. Interessant is, dat meer dan de helft van de deelnemers niet uit Zwolle, maar uit de omgeving afkomstig is. Daaruit blijkt dat het cursuswerk een regionale functie vervult (zie het volgende staatje).

<i>Overijssel</i>		<i>Gelderland</i>	
Zwolle	23	Hattem	6
Kampen	6	Elburg	1
Dalfsen	6	Harderwijk	1
Wijhe	1	Heerde	1
Olst	1		
		<i>Friesland</i>	
		Steggerda	1
		Wolvega	1

De video-uitleen is dit seizoen enigszins op gang gekomen. Werd er in 1987 vijf keer een band uitgeleend, in de eerste drie maanden van 1988 was dit al 10 keer. Enige publiciteit is er pas sinds januari j.l. geweest. De meeste uitleen is ten behoeve van het onderwijs, hetgeen sterk aan bepaalde perioden gebonden is. Met name bekendheid bij een wijder publiek zal langzaam moeten groeien. Interessant is de vraag of er ook bij partikulieren belangstelling zal ontstaan.

Het Judaica-Bulletin is (inklusief deze aflevering) vier keer verschenen. Het wordt gratis verstrekt aan cursusdeelnemers. Daarnaast zijn er momenteel ongeveer 20 betalende abonnees.

Er zijn de afgelopen maanden kontakten onderhouden met een aantal studenten van de lerarenopleiding geschiedenis aan de Christelijke Hogeschool Windesheim die in het kader van hun afstudeerwerk lesmateriaal ontwikkelen over de geschiedenis van het Jodendom en meer in het bijzonder de geschiedenis van de Joden van Zwolle. Vanuit het bestuur van de Stichting Judaica zal onderzocht worden in hoeverre dit materiaal gebruikt kan worden om tot een uitgave ten behoeve van het voortgezet onderwijs te komen.

Er is dit seizoen geen beroep op de Stichting gedaan te helpen bij het inrichten van kleine tentoonstellingen. Ook is een poging van het bestuur in september a.s. een studiedag over joodse cultuur te organiseren m.b.v. subsidie van de provincie mislukt, omdat provincie de subsidie-aanvraag heeft afgewezen. Mogelijke alternatieven worden momenteel onderzocht.

Volgend seizoen hopen we op een beperkte uitbreiding van onze activiteiten. Wie bereid is als vrijwillig(st)er medewerking te verlenen, is van harte welkom.

PLANNEN VOOR 1988-1989

Het bestuur van de Stichting Judaica heeft zich inmiddels beraden over het cursusprogramma voor het seizoen 1988-1989.

Er zal gepoogd worden de volgende cursusgroepen van start te laten gaan:

- Vrij Leerhuis Gevorderden. Docent: Willem Zuidema. Data: ongeveer 12 maandagavonden om de veertien dagen.
- Vrij Leerhuis Beginnenden. Boek: 'Gods Partner, Ontmoeting met het Jodendom' van Willem Zuidema. Docent: nog niet bekend. Data: 12 avonden om de veertien dagen.
- Leerhuiscursus Joodse achtergronden bij de evangeliën. Docent: Peter van 't Riet. Data: 12 dinsdagavonden om de veertien dagen.
- Cursus Hebreeuws Gevorderden. Docent: Thomas Snijders. Data: 20 maandagavonden om de veertien dagen.
- Cursus Hebreeuws Beginnenden. Docent: Hans Boertjens. Data: 20 donderdagavonden om de veertien dagen.
- Cursus Joods-Amerikaanse literatuur. Voor deze cursus worden de mogelijkheden momenteel onderzocht. Data: 5 avonden.

Het cursusgeld zal waarschijnlijk net als dit seizoen f. 7,50 (Hebreeuws) of f. 8,50 (overige) per avond bedragen. Alle cursussen worden gehouden in de synagoge aan de Schoutenstraat. Wie verzekerd wil zijn van een plaats, kan zich nu reeds opgeven bij de penningmeester van de Stichting Judaica: Cees Verdonk, Zandkreek 9, Zwolle, tel. 038-539283.

VRIJ LEERHUIS OP ZOEK NAAR TORA

door Arie Driesprong

Van de cursisten die de afgelopen winter meededen aan het Vrije Leerhuis onder leiding van Willem Zuidema, werd veel inbreng gevraagd. We hebben het boekje 'Op zoek naar Tora, Verkenningen in de rabbijnse traditie' behandeld.

Als huiswerk hebben we voor elke leerhuisavond een hoofdstuk bestudeerd. De vragen en opmerkingen die bij ons opkwamen, werden aan het begin van elke avond geïnventariseerd, waarna de groep vaststelde met welk probleem de discussie werd geopend. Eerst gaven de cursisten hun mening. De docent stuurde de discussie en gaf, als de cursisten zelf niet tot een oplossing kwamen, een verhelderend antwoord.

Zo'n leerhuisavond werd niet volgens een strak schema geleid. Aan het begin van de avond wist men vaak niet waar men zou eindigen. Er bleven vragen liggen. We volgden in grote lijnen het boek.

Hoofdstuk 1 gaat over het Jodendom en het Christendom. Er zijn verschillen, maar beide worden als gelijkwaardig gezien. Hun overeenkomst wortelt in Tenach (het Oude Testament).

Hoofdstuk 2 handelt over de schriftelijke en mondelinge Tora. Beide gaan terug tot Mozes. De mondelinge Tora heeft zijn neerslag gevonden in de Talmoed, Misjna en Gemara, de weerslag van een leerproces dat begonnen is op Sinaï. Iedereen is en blijft leerling. De leerlingen leren van elkaar en van de leraar. Maar de leraar leert ook van de leerlingen. Zo leert men samen de Tora. Tijdens het leren diskussieert men niet om gelijk te krijgen, maar men onderzoekt de mening van de ander om daaruit het goede te halen.

In hoofdstuk 3 komen het Jodendom en het Griekse denken aan de orde. De Joden hadden kennis van de abstrakte, Griekse denkwijze. Ze hebben deze denkwijze niet overgenomen. De rabbiën kozen voor de zintuiglijk waarneembare werkelijkheid. Daarin beleeft men de relatie tot God. De werkelijkheid is de openbaring van Gods heerlijkheid. De synthese van Joods en Grieks denken, zoals ontwikkeld door Philo van Alexandrië, is in de loop van de derde eeuw in onbruik geraakt.

In hoofdstuk 4 maakten we kennis met rabbijnse elementen in de Tora in de vorm van glossen en noten. Een glosse is een aantekening tussen de regels of in de kantlijn. Het is een korte, verklarende aanduiding. Wanneer deze later algemeen werd aanvaard, werd zij in de tekst opgenomen. Zij kunnen exegetisch, hymnisch of tekstkritisch van aard zijn. Het kunnen bijvoorbeeld leesvoorschriften zijn of waarschuwingen tegen een al te konkrete, lichamelijke voorstelling van God. Noten daarentegen zijn langere tussenvoegingen in de tekst van de Bijbel. Ze geven een uitbreiding van een gedachte of voegen verklaring aan een tekstgedeelte toe. De latere rabbijnse activiteiten van toelichten en verklaren van de oude teksten vinden hun oorsprong dus al in de Bijbel zelf.

In hoofdstuk 5 komt het boek Deuteronomium aan de orde, als een soort handboek voor de koningen van Israël.

Hoofdstuk 6 gaat over de ontwikkeling in en verandering van betekenissen van hebreeuwse woorden. De taal van de joodse traditie blijkt levendig te zijn. Woorden en begrippen veranderen van kleur en betekenis. Dit werd duidelijk gemaakt aan de hand van termen die te maken hebben met pelgrimeren naar Jeruzalem, offeren en feestmaaltijden. In het Hebreeuws hebben woorden niet alleen een betekenis, maar vooral ook een functie, die soms heel anders is dan die betekenis, hoewel zij er mee samenhangt. Het hebreeuwse woord 'ha-makom' heeft de betekenis 'de plaats', maar wordt vaak gebruikt als aanduiding voor Jeruzalem (dat is de functie die het woord dan heeft). Hetzelfde is het geval met het woord 'Jeruzalem', dat niet alleen maar de aanduiding is voor een geografische plaats (de betekenis), maar ook gebruikt wordt voor heel andere situatie. Van 'ha-makom' bijvoorbeeld is het woord 'Mokum' afgeleid als aanduiding voor Amsterdam. Gevluchte Joden vonden daar vrijheid en veiligheid. Amsterdam werd voor hen het Jeruzalem van het Noorden.

Hoofdstuk 7 behandelt een rabbijnse maatregel tegen misbruik van teksten. Het gebeurde tijdens de studie van bepaalde mystieke bijbelgedeelten, dat men in extatische toestand raakte. Er kwamen brokken van. Leraren verloren hun verstand, stierven of veroorzaakten ongelukken. De rabbiën beslisten dat mystieke vervoeringen tijdens het leren vermeden moesten worden en het bestuderen van de betrokken bijbelgedeelten werd aan andere voorschriften onderworpen dan voorheen het geval was. Andere bewegingen, zoals het Christendom (zie Kor. 12:1-4), claimden betrouwbaarheid met een beroep op mystieke ervaringen zoals het gebruik van tongentaal. Zo gauw iets een strijdpunt werd tussen Jodendom en Christendom trokken de rabbiën zich terug. Later ontstonden er echter in het Jodendom onder invloed van andere omstandigheden weer nieuwe mystieke stromingen.

Hoofdstuk 8 gaat over rein en onrein, gewijd en ongewijd. Het joodse leven werd vroeger voor een groot deel bepaald door de tempel met regels over rein en onrein. Deze werden vervat in een systeem. Toen de tempel in het jaar 70 werd verwoest, bleef dit systeem bestaan en werd verder uitgebouwd met het oog op de toekomst.

Hoofdstuk 9 bracht ons bij een ander gebruik van het begrip reinheid. Grote Verzoendag staat in dit hoofdstuk centraal. Wat moet men doen om weer in het reine te komen met de medemens in de dagen die aan Grote Verzoendag voorafgaan? Op de dag zelf kan men dan in het reine komen met God. Aan de hand van twee bladzijden uit de Talmoed gingen we in op de vraag, hoe men zich moet verzoenen met de medemens waarmee men in onmin leeft. Daarbij werden ons twee wijzen van leren getoond. Die van Neusner, die tot doel heeft te ontdekken hoe de structuur van de Talmoedtekst is, en die van Levinas, die de nadruk op de menselijke belaving en ervaring legt om zo helderheid te scheppen in de vragen van het Jodendom in onze tijd. Beide leeswijzen zijn nodig. Men kan beginnen bij Neusner en verder leren bij Levinas. Het gesprek op deze avond ging vooral over de verhouding tussen schuld en verantwoordelijkheid. Schuld wijst naar het verleden. Verantwoordelijkheid naar de toekomst. Op basis van schuld kan men geen relaties bouwen. Wel moet men onder ogen zien wat er is gebeurd, maar dan vervolgens de verantwoordelijkheid aanvaarden aan herstel te werken.

Hoofdstuk 10 tenslotte gaat over de Noachitische geboden, die gelden voor de niet-Joden. Daartoe behoort bijvoorbeeld het verbod op het bloed vergieten. Misschien zijn die geboden vastgesteld om als regels te dienen voor de betrekkingen tussen Joden en niet-Joden. Bepaalde voorschriften uit de Tora zijn ook terug te vinden in de wetten van de andere volken. Volgens de rabbijnen hadden ook zij hun eigen Tora. De redakties van de Noachitische geboden waren niet altijd eensluidend. Uit de tekst van het Noach-verhaal in Genesis worden zeven voorschriften afgeleid. In sommige geschriften komen echter ook series van negen, dertien of zelfs dertig geboden voor.

De laatste twee avonden stonden in het teken van een Talmoed-gedeelte, dat handelt over de toetreding tot het Jodendom. Hoe het rabbinaal gerechtshof de keuze van degene die toe wil treden met tegenargumenten verzwaart om te zien of de kandidaat bij zijn keuze blijft. Als de kandidaat tenslotte toch kiest voor toetreding, heeft deze later in het algemeen geen spijt van zijn keuze. Een dergelijke werkwijze is echter ook toepasbaar op meer alledaagse keuzeproblemen. We hebben het twee keer in de vorm van een rollenspel gespeeld. En daarmee werden de leerhuisavonden 'Op zoek naar Tora' voor 1987-1988 besloten.

! Mocht u niet aan onze cursussen deelnemen, maar wel !
! geïnteresseerd zijn in het Judaica-bulletin: tegen !
! een bijdrage van minimaal f 10,- per jaar krijgt u !
! het bulletin ongeveer vier maal per jaar !
! toegezonden. Ons gironummer is: 259272 t.n.v. !
! Stichting Judaica Zwolle te Zwolle. !

Het volgende Judaica Bulletin zal omstreeks 1 juli 1988
verschijnen. Mogelijke kopij inleveren voor 8 juni a.s.